

Такризи роҳбари илмӣ,

доктори илми филология Саъдуллоев Чамшед Муллокомилович ба диссертатсияи Абдуҷабори Сафаралӣ дар мавзуи «Вижагиҳои гузариши ВАО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз вобастагӣ ба озоду демократӣ дар солҳои Истиқлолият: дурнамоҳо ва масъалаҳо (солҳои 1991-2020)», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси 6D050400 – Рӯзноманигорӣ (6D050401 – Рӯзноманигорӣ) пешниҳод шудааст.

Талаботи даврони Истиқлолият нисбат ба фаҳмиш ва баррасиҳои илмӣ бо назардошти вижагиҳои ташаккули матбуоти даврии Тоҷикистони пасошуравӣ дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷумҳурӣ бо тағйироти кулӣ рӯ ба рӯ гашт, ки дар он арзишҳои нави умумибашарию демократӣ талаби замон гардиданд. Дар раванди ин тағйирот нақши ВАО, хусусан, матбуоти даврӣ назаррас буд. Барҳам додани назорати давлатии умумииттифоқӣ ба фаъолияти иттилоотӣ ба ташаккули ВАО ҳамчун муассисаи мустақили иҷтимоию сиёсӣ, ки ба фаъолияти мақомоти давлатӣ ва идоракунӣ таъсир мерасонад, мусоидат намуд.

Нақши матбуот дар шаклҳои бунёдии ҷомеаи шаҳрвандӣ имкон медиҳад, ки он ҳамчун муассисаи самарабахш баромад кунад, зеро раванди тағйири минбаъдаи демократӣ дар ҳамаи давлатҳои ИҶШС, пеш аз ҳама, аз ташкил ва таҳкими он вобаста аст. Дар ин кори таҳқиқӣ таҳлили тамоюлҳо дар ташаккули матбуоти даврии Тоҷикистони мустақил – чун яке аз қисмҳои фазои пасошуравӣ, ба роҳ монда шудааст.

Маҳз барои ҳамин мубрамият ва муҳиммияти мавзуи илмии Абдуҷабори Сафаралӣ дар мавзуи «Вижагиҳои гузариши ВАО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз вобастагӣ ба озоду демократӣ дар солҳои Истиқлолият: дурнамоҳо ва масъалаҳо (солҳои 1991-2020)» собит гардида, ин кор ҷиҳати омӯзиши таҷрибаи таҳаввулоти васоити ахбори омма дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ошкорнамоии тамоюлоти асосии ташаккул ва амалкарди амсилаи муосири матбуоти даврии тоҷик имкон фароҳам меорад.

Дар кори диссертатсионии худ муҳаққиқ вобаста ба тасаввуроти ҷомеа оид ба қонунмандии рушди ВАО дар фазои пасошуравӣ дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон ва оид ба вигаҳои медианизомҳои кишварҳои алоҳидаи Осиёи Марказӣ маълумоти муфассал додааст. Ҳамзамон, низоми нави ҷомеаи демократӣ баъди ташаккул ёфтани дар худ парламентаризм, бисёрхизбӣ, сохтани ҷомеаи шахрвандиро фаро гирифт ва ин амалҳо дар тағйироти усулӣ ба медиафазои Тоҷикистон бетасир намонданд.

Мавзӯи мавриди назар аз ҷумлаи мавзӯҳоест, ки ба истисноии баъзе паҳлӯҳои шинохти назариявии ВАО-и тоҷик ба таври амиқ омӯхта нашудааст. Таҳқиқи вигаҳои равандҳои таҳаввулотӣ дар ВАО-и ҷопии Ҷумҳурии Тоҷикистон солҳои 1991-2020 ҳамчун объекти таҳқиқот нави буда, то ҳол ба он назари амиқе зоҳир нашудааст. Дар маводу мақолаҳои алоҳида ва асарҳои муҳаққиқони тоҷик роҷеъ ба ин мавзӯ ишораҳо шудаанд, вале ба таври пурра маълумоти муфассал дода нашудааст. Дар кори таҳқиқӣ бори аввал тавсифи низомнок ва маҷмуии сохтори муносири матбуоти рӯзномавӣ ва маҷаллавии кишвар ба риштаи таҳлил кашида шудааст.

Диссертант Абдучабори Сафаралӣ дар таҳқиқоти мазкур нағзониҳои мушаххасро дар раванди паҷуҳиш пайгирӣ намуда, заминаҳо ва марҳилаҳои ташаккул ва инкишофи матбуоти даврӣ дар замони шуравӣ ва соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардааст.

Нуқтаи дигари нағзони таҳқиқ дар он аст, ки бори аввал эҷоди амсилаи нави матбуоти даврӣ ва амалкарди он дар давлати нави, ки қаблан дар ин шаклу мазмун мавҷуд набуд, мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Зимнан дар диссертатсия таҳаввули матбуоти даврии тоҷик ҳамчун раванди ягона баррасӣ мегардад, ки оғози худро дар доираи мавҷудияти давлати ягонаи тоҷик касб мекунад ва рушди худро дар Ҷумҳурии Тоҷикистони соҳибистиклол ба даст овардааст.

Аҳамият ва арзиши илмӣ назарии кори таҳқиқии Абдучабори Сафаралӣ дар мавзӯи «Вигаҳои гузариши ВАО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

аз вобастагӣ ба озоду демократӣ дар солҳои Истиқлолият: дурнамоҳо ва масъалаҳо (солҳои 1991-2020)», пеш аз ҳама, дар он аст, ки натиҷаҳои илмии он метавонад ба сифати сарчашма дар таҳқиқи муҳаққиқони соҳаи рӯзноманигорӣ ба таври густурда истифода шавад. Ҳамзамон, хулосаҳои бадастомада ва натиҷаҳои таҳқиқ метавонанд ба сифати маҷмӯи илмӣ ва заминаҳои назариву методологӣ дар таҳқиқоти самтҳои гуногуни ихтисоси рӯзноманигорӣ аз тарафи муҳаққиқони минбаъда ба кор гирифта шаванд.

Ҷанбаи татбиқ ва арзишу аҳамияти амалии таҳқиқ, пеш аз ҳама, дар он аст, ки натиҷаҳои бадастомада метавонанд дар ҷамъоварӣ ва ба низом даровардани тасаввуроти илмӣ оид ба равандҳои вобаста ба таҳаввулоти мазмунию моҳиятӣ ва гузариши ВАО аз низоми вобастагӣ ба матбуоти даврии озоду демократӣ мусоидат карда, дар шароитҳои ҷаҳонишавӣ ғанитар гарданд, ҳамчунин, нақш, мақом ва ҷойгоҳи онҳо дар фазои иттилоотии кишвар муайян гарданд.

Масъалаҳо ва концепсияҳои илмии дар диссертатсия барои дифоъ пешниҳодшаванда аз нигоҳи илмӣ муҳим ва арзишманд мебошанд. Ба андешаи муҳаққиқ донишҳои илмӣ оид ба равандҳои таҳаввулотие, ки дар матбуоти тоҷик рӯй медиҳанд, аксаран ҷанбаи лаҳзавию қисматӣ доранд. Дар ин робита, таҳқиқот кӯшиши барқарор намудани манзараи тағйироту таҳаввулотро, ки дар матбуоти Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯй медиҳад, фаро гирифтааст.

Заминаи назариявӣ-методологӣ ин кори таҳқиқӣ дар худ бархӯрди таърихиро фаро мегирад ва имкон медиҳад, ки далелҳои ошкоршуда ва падидаю зухурот дар қаринаю пасманзари шароитҳои мушаххаси таърихӣ мавриди баррасӣ ва арзёбӣ қарор дода шаванд.

Диссертатсия аз муқаддима, ду боб ва фаслу зерфаслҳои мантиқан мураттабу пайдарҳам, хулоса ва рӯйхати сарчашмаву адабиёти истифодашуда иборат аст ва мундариҷаи он ба талаботи таълифи диссертатсияҳои илмӣ ҷавобгӯ аст.

Хулоса, диссертатсияи Абдучабори Сафаралӣ дар мавзуи «Вижагиҳои гузариши ВАО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз вобастагӣ ба озоду демократӣ дар солҳои Истиқлолият: дурнамоҳо ва масъалаҳо (солҳои 1991-2020)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) – доктор аз рӯи ихтисоси 6D050400 – Рӯзноманигорӣ (6D050401 – Рӯзноманигорӣ) ба талаботи диссертатсияҳои илмӣ ҷавобгӯӣ буда, ҳамчун роҳбари илмӣ онро барои баррасӣ дар зинаҳои баъдӣ ва ҳимоя тавсия менамоям.

**Роҳбари илмӣ, доктори илми
филология, профессори кафедраи
телевизион ва радиошунавонии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон**

Саъдуллоев Ҷ.М.

30-юми майи соли 2023.

**Имзои Саъдуллоев Ҷамшед Муллокомилловичро тасдиқ мекунам:
сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон**

Тавқиев Э.Ш.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.
Телефон: (+992-37) 221-62-25; факс: 227-15-10.
E-mail: info@tnu.tj

«30» майи соли 2023.